www.xtrapapers.com

Rewarding Learning

Uimhir Lárionaid

Uimhir Iarrthóra

General Certificate of Secondary Education
2018

Eacnamaíocht Bhaile

Aonad 1: Aiste Bia agus Sláinte agus Feasacht Tomhaltóra

GHE11

[GHE11]

DÉ LUAIN 21 BEALTAINE, MAIDIN

AM

1 uair 30 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.
Ní mór duit na ceisteanna a fhreagairt sna spásanna chuige sin.
Ná scríobh taobh amuigh den achar bhoscáilte ar gach leathanach nó ar leathanaigh bhána.
Comhlánaigh le dúch dubh amháin. **Ná scríobh le peann glóthaí.**
Roinn A: Aiste Bia agus Sláinte: 6 cheist.
Roinn B: Feasacht Tomhaltóra: 4 cheist.
Freagair **gach ceann** de na **deich** gceist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 100 an marc iomlán don pháipéar seo.
Léiríonn figiúirí idir lúibíní atá priontáilte ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.
Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gCeisteanna **5**, **6**, agus **10**.

11216.08**R**

www.xtrapapers.com

Roinn A – Aiste Bia agus Sláinte

1 Téann nimhiú bia i bhfeidhm níos mó ar dhaoine áirithe ná ar dhaoine eile.

(a) Sainaithin **dhá** ghrúpa de dhaoine leochaileacha.

1. ______________________________ [1]

2. ______________________________ [1]

(b) Cuir líne faoi na baictéir nimhithe bia atá scaipthe trí chasachtach agus trí shraothartach.

Listéire Salmonella Stafalacocas órga [1]

(c) Mínigh an difríocht idir na téarmaí "úsáid faoi" agus "b'fhearr roimh" ar lipéid bhia.

____

____

____

____

______________________________ [3]

(d) Scríobh **dhá** phíosa eile eolais atá de dhíth ar lipéad bia de réir dlí.

1. ______________________________ [1]

2. ______________________________ [1]

www.xtrapapers.com

(e) Mínigh an dóigh a gcosnaíonn Oifigeach Sláinte Chomhshaoil an tomhaltóir maidir le bia a choinneáil sábháilte.

____

____

____

____ [2]

(f) Is minic a mhaíonn monaróirí rudaí a bhaineann le sláinte ar lipéid bhia. Pléigh an dóigh ar féidir tomhaltóirí a bheith curtha ar mhíthreoir leis an ráiteas seo:

80% saor ó shaill

____

____

____ [2]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

2 **(a)** Pléigh cad chuige a bhfuil na rudaí seo a leanas tábhachtach le linn toirchis:

Polaisiúicríd neamhstáirse (PSNS) *(NSP)*

[2]

Aigéad fólach

[2]

(b) Déan anailís ar cad chuige a moltar do mhná torracha sú oráiste a ól le bianna a bhfuil iarann iontu.

[3]

(c) Sainaithin fáth **amháin** ar chóir do mhná torracha bianna a bhfuil cuid mhór vitimín A iontu a sheachaint.

[1]

www.xtrapapers.com

3 **(a)** Cuir síos ar thoisc chothaithe amháin ar cúis í le galar corónach croí (GCC) *(CHD)*.

____

____

____ [2]

(b) Luaigh agus cosain **dhá** phíosa de chomhairle stíl mhaireachtála le baol GCC duine fásta a laghdú.

1. ____

____

____ [2]

2. ____

____

____ [2]

(c) Mínigh cad chuige a bhfuil sé tábhachtach do dhaoine fásta atá níos sine (65+ bliain) iontógáil rialta uisce a bheith acu.

____

____

____ [2]

(d) Scríobh **dhá** fhoinse d'uisce ón chothú.

1. ____ [1]

2. ____ [1]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

4 **(a)** Pléigh **dhá** fháth a bhfuil bricfeasta tábhachtach do pháistí (4–11 bhliain).

1. ______________________________

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

______________________________ [2]

(b) Cuir síos ar éifeacht **amháin** a bhaineann le barraíocht bianna siúcrúla a ithe ar shláinte an pháiste.

____

____

____

____

______________________________ [3]

www.xtrapapers.com

(c) Pléigh **dhá** phointe atá le cur san áireamh nuair atá béilí á réiteach do pháiste a bhfuil ailléirge bhia air.

1. ____

____

____ [2]

2. ____

____

____ [2]

(d) Sainaithin **dhá** bhia nach bhféadfadh páiste atá éadulangach ar lachtós a ithe.

1. ____ [1]

2. ____ [1]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

5 Pléigh an dóigh a gcuidíonn an Treoir Dea-chothaithe *(Eatwell Guide)* le tomhaltóirí aiste chothrom shláintiúil bia a bheith acu.

[9]

www.xtrapapers.com

6 Déan luacháil ar thionchar mearbhianna ar shláinte agus ar stíl mhaireachtála ógánaigh.

[9]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

Roinn B – Feasacht Tomhaltóra

7 **(a)** Mínigh an difríocht idir "riachtanais" agus "mianta" nuair atá buiséadú á dhéanamh.

____

____

____

____

______________________________ [2]

(b) Scríobh **dhá** mhodh le híoc as earraí nó seirbhísí.

1. ______________________________ [1]

2. ______________________________ [1]

(c) Tabhair breac-chuntas ar **thrí** iarmhairt fhéideartha do theaghlach nach bhfuil ábalta a gcuid airgid a bhainistiú go héifeachtach.

1. ______________________________

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

______________________________ [2]

3. ______________________________

____

______________________________ [2]

www.xtrapapers.com

(d) Sainaithin **dhá** athrú ar stíl mhaireachtála a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar chumas duine aonair a chuid airgid a bhainistiú go héifeachtach.

1. ______________________________ [1]

2. ______________________________ [1]

www.xtrapapers.com

8 **(a)** Cuir síos ar **dhá** dhreasacht airgid a thairgeann ollmhargaí.

1. ____

____

____ [2]

2. ____

____

____ [2]

(b) Déan anailís ar an dóigh ar féidir le tomhaltóir cuidiú leis an timpeallacht a chosaint agus siopadóireacht faoi choinne bia ar siúl aige.

____

____

____

____

____

____

____

____

____ [6]

www.xtrapapers.com

9 **(a)** Scríobh **dhá** tháirge a thaispeánfadh an lipéad seo:

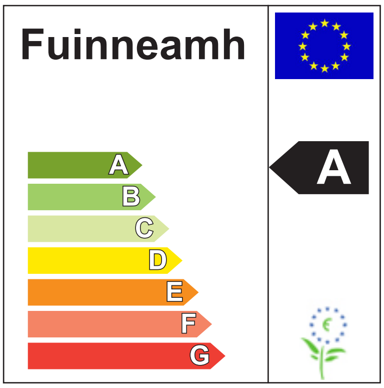

© European Union, 1995-2019. Licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International (CCBY4.0) licence

1. ______________________________ [1]

2. ______________________________ [1]

(b) Pléigh an dóigh a bhféadfadh an lipéad seo cuidiú le tomhaltóirí rogha fheasach a dhéanamh agus earraí á gceannach acu.

____

____

______________________________ [2]

(c) Cuir síos ar an dóigh a dtugann an iris *Which?* tacaíocht agus eolas do thomhaltóirí.

____

____

____

____

____

______________________________ [4]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

10 Déan luacháil ar an idirlíon mar rogha siopadóireachta do thomhaltóirí.

[9]

www.xtrapapers.com

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

LEATHANACH BÁN

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

www.xtrapapers.com

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
Marc Iomlán	

Uimhir Scrúdaitheora

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.